

PETFORM

Ticaret Merkezi Nedir? Ne Değildir?

Rıdvan Uçar, Yönetim Kurulu Üyesi, Gaz Grubu Başkanı

Taşıtanlar Forumu, Ankara, 09 Kasım 2016

Vizyon ve Faaliyetler Arasındaki İlişki

Ticaret merkezi vizyonunu doğru tanımlayabilmek için, ticaret merkezinin ne olduğunu anlamamız ve fikir birliğinde olmamız gerekir.

Ticaret Merkezi Nedir? Ne Değildir?

**Bir süreç ve birikim gerektiren
Ticaret Merkezini bir anda
yapamazsınız/yaratamazsınız,
sadece alıcı ve satıcıların mallarını
alıp satmak isteyeceği
ortamı/koşulları hazırlayabilirsiniz**

Semt Pazarı bir Ticaret Merkezidir

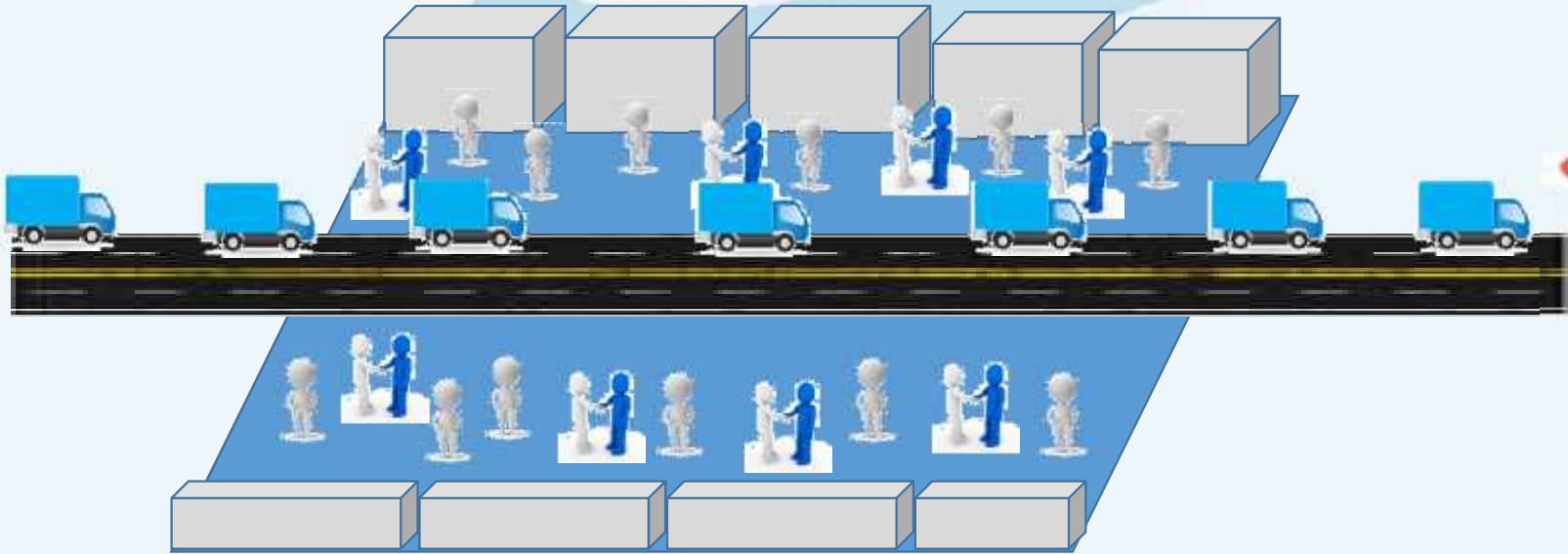

Manav, Gümrük Depolama Alanı veya
Kargo Dağıtım Merkezi bir Ticaret Merkezi değildir

Semt Pazarı ve Transit Geçiş

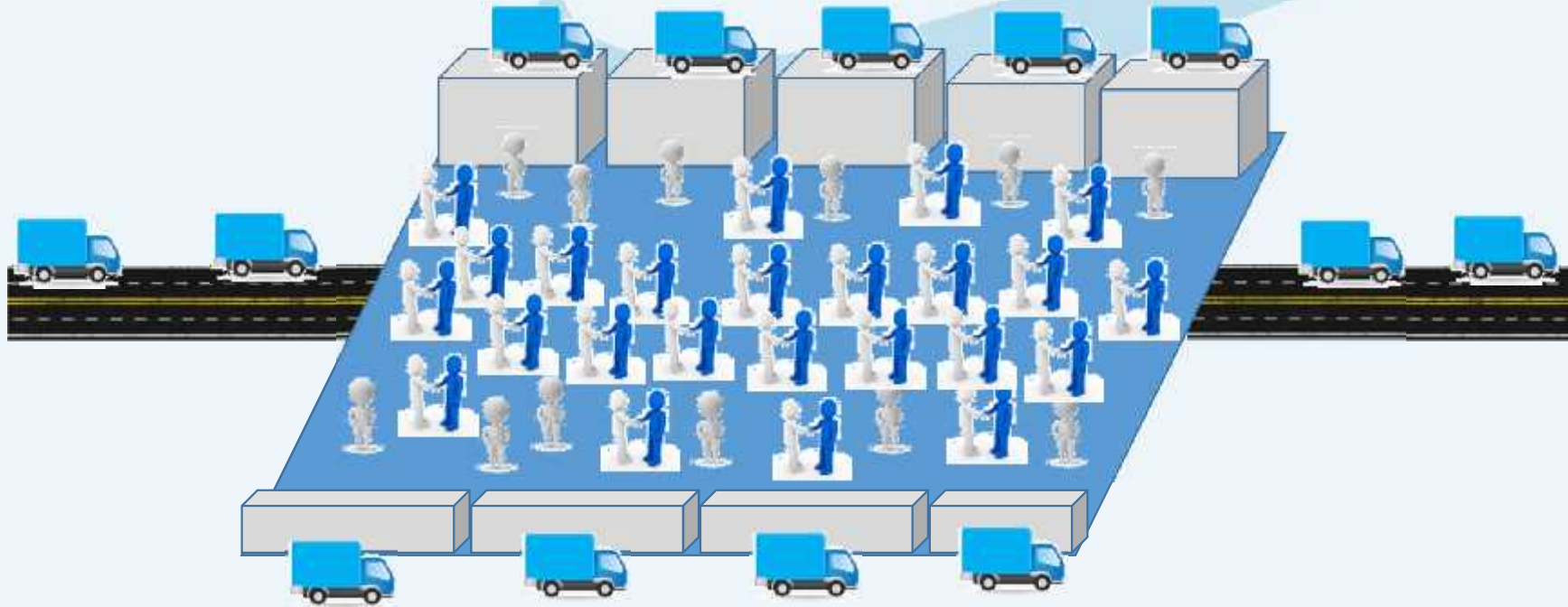

Transit geçişler, geçilen pazar veya pazarların gelişmesini sağlamaz, sadece son noktadaki «hedef» pazara katkı yapar, anlaşmalar semt pazarında değil, başka bir pazarda ve genellikle gizli anlaşmalar ile sağlanır. Bu durumda transit pazar (ölke) sadece geçiş ücreti alabilir.

**«Ticaret Merkezi»
alıcı ve satıcıların mallarını alıp
satmak istedikleri yerdir**

Semt Pazarı ve Transit Geçiş

Ticaret merkezlerinde transit geçiş olmaz, buna ihtiyaç olmaz, gerek yoktur. Alıcı ve satıcılar aynı yerde buluşur ve malın ticareti orada gerçekleşir. Pazarda oluşan fiyatla gideceğı noktaya ulaşır.

Ara Sonuç: Ticaret Merkezi Nedir?

- Ticaret merkezinden bahsedebilmek için bir semt pazarından bahsetmek gerekir.
- Alıcı ve satıcıların bu pazara gelmeleri beklenir ama bunun için kimse zorlanamaz. Bu doğal bir süreçtir. Gerekli ortam hazırlanır, semt pazarının gerçekten serbest pazar kurallarına göre işlediği anlatılır, alıcı ve satıcılar ikna edilmeye çalışılır.
- Alıcı ve satıcılar ikna olursa bu pazara gelir, anlaşmalar yapılır ve ticaret gelişmeye başlar. İkna olmazlarsa başka semt pazarına giderler.
- Çok sayıda alıcı ve satıcının olmadığı yer semt pazarı, yani ticaret merkezi değildir.
- Monopol bir yapının hakim olduğu, fiyatın şeffaf kurallara göre ve serbestçe belirlenmediği yer, ticaret merkezi değildir ve olamaz.

**Ticaret Merkezi olma konusunda
herşey Türkiye'nin elinde...
Bu durumda Devlet'in pozisyonu ve
rolü ne olmalı?**

Ticaret Merkezinde Vazgeçilmez 4 Oyuncu

Düzenleme/Regulation Politik İstek/Political will Düzenleme/Regulation

Politik İstek/Political will

Politik İstek/Political will

Gazı Kullanan/Clients

Gazı Temin Eden/Supplier

Gazı Üreten/Producer

Ticareti Yapan/Trader

Düzenleme/Regulation Politik İstek/Political will Düzenleme/Regulation

Ticaret Merkezinde Vazgeçilmez 4 Oyuncu

Devlet Ana Oyuncu İse Ticaret Merkezi Oluşmaz

Politik İsteksizlik/Political won't

Politik İsteksizlik/Political won't

Politik İsteksizlik/Political won't

Politik İsteksizlik/Political won't

Politik İsteksizlik/Political won't

Politik İsteksizlik/Political won't

Devletin Ana Oyuncu olduğu süreçlerde Ticaret Merkezi Oluřamaz

Yol Ayırımı

Devletin etkin olduğu pazar ile özel sektörün etkin olduğu pazar yaklaşımları birbirinden farklı yönlerde gelişme anlamına gelmektedir.

«Köprü» Vizyonu

Enerjide 2023 vizyonu 'tan

Türkiye, **doğalgazda** artık 'yönetm

yıllarda imzalanan anlaşmalar, Tür

dünyanın en büyük gaz köprüsü h

TANAP darbe girişimini at- da ev sahiğ

ne odaklanan Türkiye, Rusya Türk Akın

ve İsrail ile ilişkilerini normal- cak. İsrail,

LÜBNAN STRATEJİK İŞBİRLİĞİNE HAZIR OLDUĞUNU AÇIKLADI

TÜRKİYE BİZİM İÇİN VAZGEÇİLMEZ KÖPRÜ

Lübnan Petrol Bakanlığı'nın Kuzey Bakırda Zuhayr, "Türkiye ile enerji alanında işbirliği yapmak ve bölgede istikrarı sağlamak için bizim için vazgeçilmez köprüdür. Türkiye ile enerji alanındaki işbirliği stratejik bir kararımızdır" dedi.

Lübnan Petrol Bakanlığı'nın Kuzey Bakırda Zuhayr, "Türkiye ile enerji alanında işbirliği yapmak ve bölgede istikrarı sağlamak için bizim için vazgeçilmez köprüdür. Türkiye ile enerji alanındaki işbirliği stratejik bir kararımızdır" dedi.

ye, 2023'te **DÜNYANIN EN BÜYÜK** köprüsü olabilir

alanın anlaşmalar, te dünyanın en büyük haline getirecek.

TÜRKİYE, **doğalgazda** artık 'yönetmen' oluy-
yor. 2023'te dünyanın en büyük gaz köprüsü
haline gelecek.
Türkiye, enerji alanındaki işbirliğini artırarak ve projeleri
anlaşmalarla Türkiye, Rusya ve İsrail ile ilişkilerini
normalleştirilmesinin ardından dünya enerji piya-
sasında 'oyun değiştirici' ve 'yöneten' olarak yer
alacak adımları atıyor. Petrol ve **doğalgaz** konu-
sunda kaynak ülke olmayan Türkiye, transit ülke
olmanın avantajlarını değerlendirecek.
Türkiye, enerjiye transit ülke olmasının sonucunda,
hem kendi enerji arz güvenliğini sağlarken hem de
transit geçiş ücretinden kazanç sağlayacak. Türki-
ye'nin 2023 yılında ev sahipliği yapacağı enerji proje-
lerinin en önemlileri ise Türk Akını ile TANAP olacak.
İsrail, Katar, Irak ve İran **doğalgaz** ile da eklenme-
siyle Türkiye, 200 milyar metreküp'ten bir **doğalgaz**
köprüsü haline gelecek. Rusya Devlet Başkanı Vlad-
imir Putin'in Türkiye'ye yaptığı ziyaret sonrasında imza-
lanan 'Türk Akını' projesi yıllık tahmini 63 milyar
metreküp **doğalgaz** taşıyacak. Türkiye, bu hatları kendi
kullanımı için 14 milyar metreküp **doğalgaz** alabileceği
49-50 milyar metreküp ise AB ülkelerine aktarılacak.
Projenin 2020 yılında işler hale gelmesi bekleniyor.
2018 yılında tamamlanmasa öngörülen ve yıl-
lık 16 milyar metreküp aktarımı ile başlayacak
Trans Anadolu **Doğalgaz** Boru Hattı Projesi'nin
(TANAP), 2023 yılında, yıllık 31 milyar metreküp
doğalgaz pompalaması bekleniyor.

**Türkiye bir Transit/Köprü/Koridor
Ülke mi?**

**Yoksa Bir Ticaret Merkezi mi Olmak
İstiyor?**

Mevcut Durum

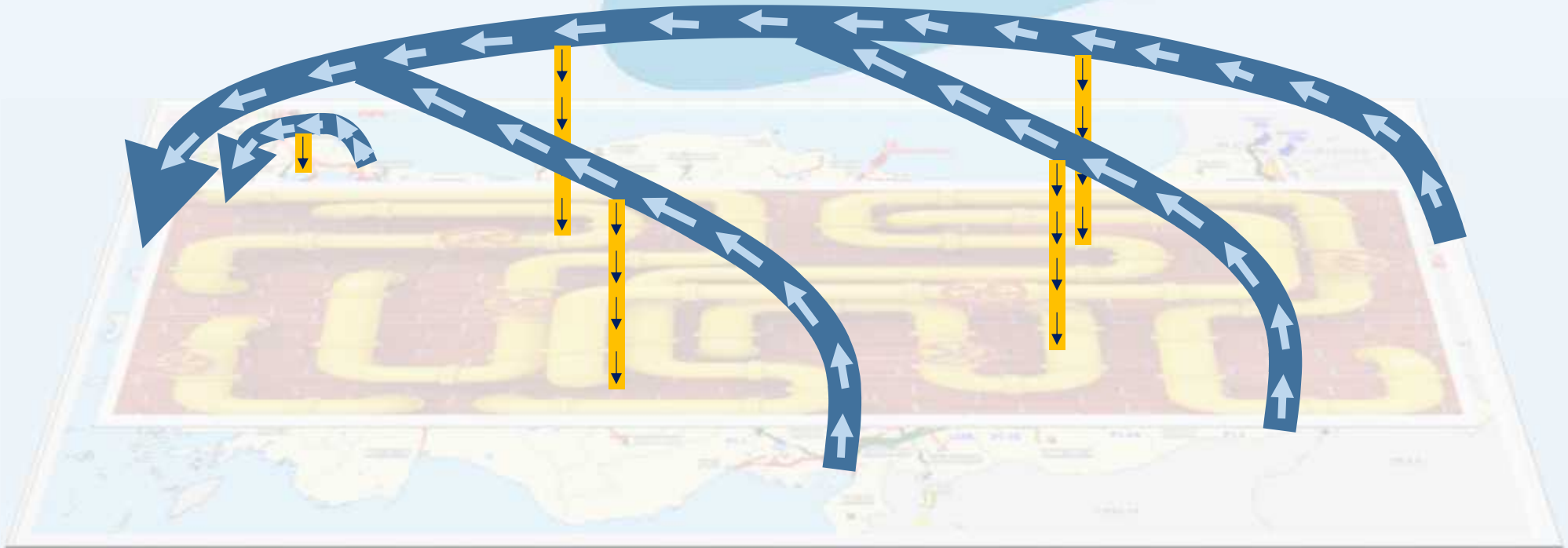

Will TANAP change the energy map of Europe?

This is a pipeline which is going to become an initial stab into Europe. In what sense? In a sense that it is going to be a initiative pioneer which will create the way and encourage other suppliers to reach European gas market. *If we think of it as highway, this is just the first lane.*

Magsud Mammadov, Director for External Relations of TANAP

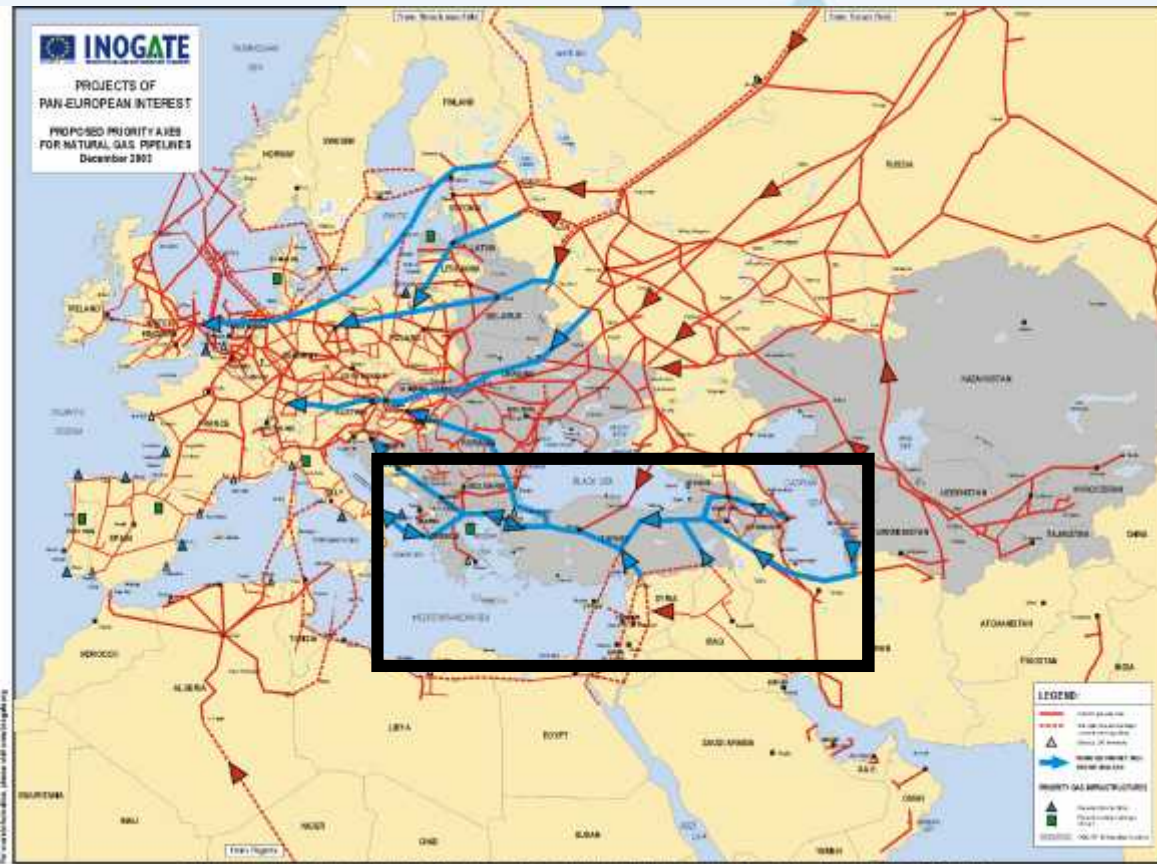
Türkiye 2025: Ticaret Merkezi mi? Transit Ülke mi?

Transit hatların bulunduğu bir pazarda alıcı ve satıcıları biraraya getirmek mümkün mü? Alıcı ve satıcılar için gazın daha esnek kontratlarla ve hub fiyatlarıyla fiyatlandığı gazın asıl olduğu yer daha uygun yer olacaktır.

Avrupa 2003 Vizyonu (Hayal mi? Gerçek mi? Tesadüf mü)

Türkiye 2025: Ticaret Merkezi İçin Ne Olmalı? Veya Olmalıydı?

Ticaret merkezinden bahsedilmek için çok çeşitli kaynaklardan gelen gazın, oluşturulan ticaret merkezi koşullarında alıcı ve satıcılar arasında serbest olarak belirlenen fiyatlar üzerinden el değiştirmesi gerekir.

Ticaret Merkezi Olmak Kolay mı?

Kolay olduğunu söylemiyorum,
değeceğini söylüyorum

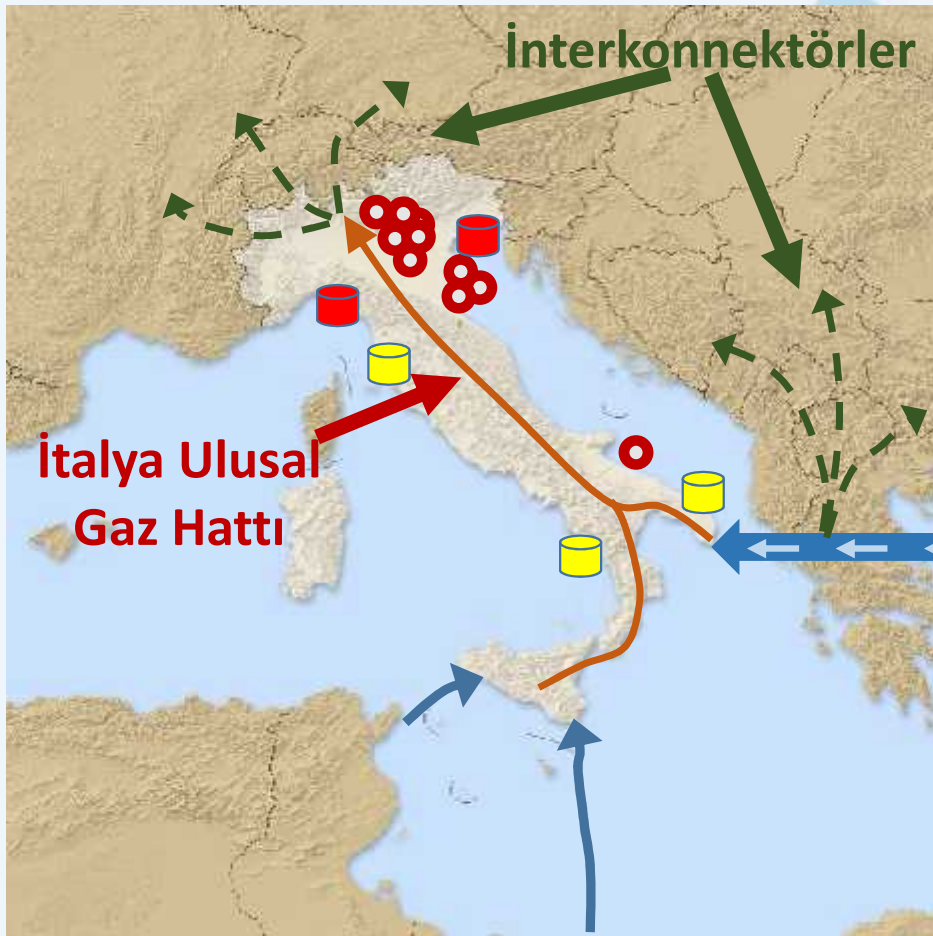
Art Williams

I'm not telling you
it's going to
be easy—
I'm telling you
it's going to be
worth it.

— Art Williams

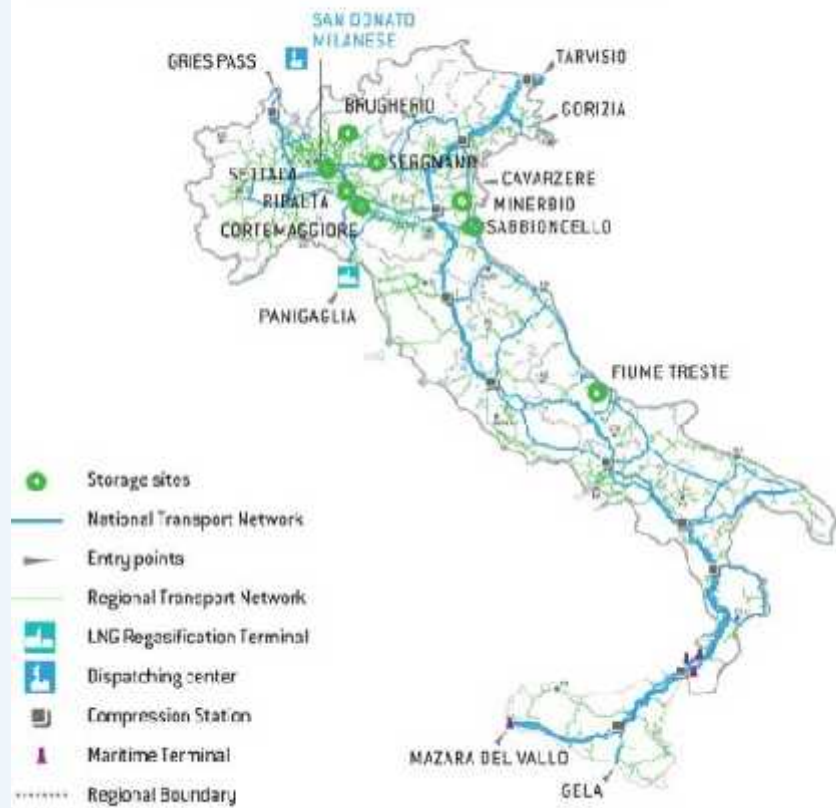
Gaz Nereye Gidiyor? Faaliyetlerden Vizyona...

İtalya'da Neler Oluyor?

Gas infrastructure in Italy - as of December 31, 2010

- İtalya'da transit hat bulunmuyor
- İtalya'da günlük giriş kapasitesi, günlük azami gaz talebinin 2.5 katı
- 2000: İlk doğalgaz kanunu
- 2002: İlk Eni Ayırışması
- 2003: Tüm kullanıcılar serbest tüketici
- 2009: Bağımsız İletim Operatörü
- 2010: Decree No:130
- 2012: Kanun 27
- 2012: 15+ ithalatçı, Eni payı %41

İtalya'da Neler Oluyor?

Kaynak Ülke	Kapasite (bcm/yıl)	Gaz Giriş Miktarı (bcm-2012)	Hat Kullanım Kapasitesi	Ülke Bağımlılığı
Hollanda-Norveç	21.5	9.0	%42	%13
Rusya	39.7	24.1	%61	%35
Cezayir	36.1	20.6	%57	%31
Libya	11.5	6.5	%56	%9
LNG (Muhtelif)	11.7	7.3	%62	%11
TOPLAM	120.5	67.5	%56	

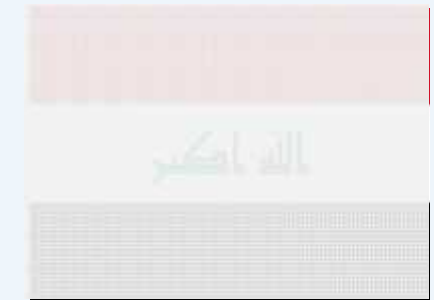
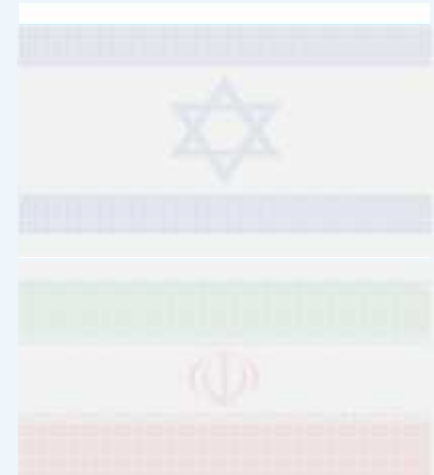
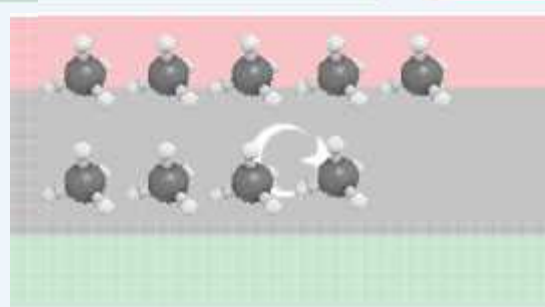
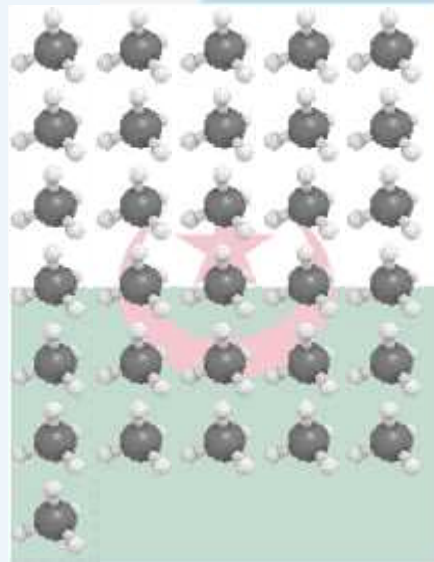
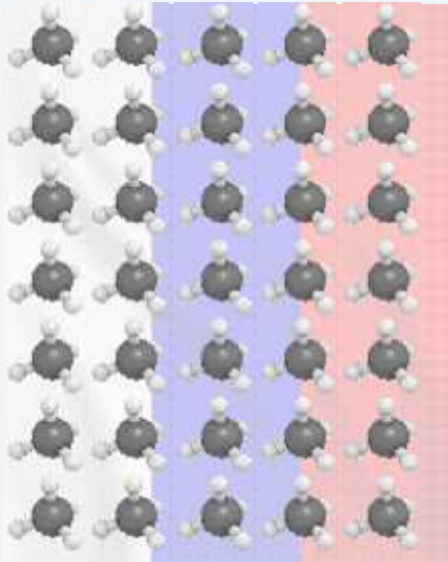
Kaynak: The Italian Gas Market: Challenges and Opportunities, The Oxford Institute For Energy Studies, June 2013

Türkiye'de Durum

Kaynak Ülke	Kapasite (bcm/yıl)	Gaz Giriş Miktarı (bcm-2015)	Hat Kullanım Kapasitesi	Ülke Bağımlılığı
Rusya	30.0	26.8	%89	%55
İran	10.0	7.8	%78	%16
Azerbaycan	6.6	6.2	%94	%13
LNG (Marmara-Cez./Nij.)	8.0	5.2	%65	%11
LNG (Aliğa-Muhtelif)	6.0	2.5	%42	%5
TOPLAM	60.7	48.5	%80	

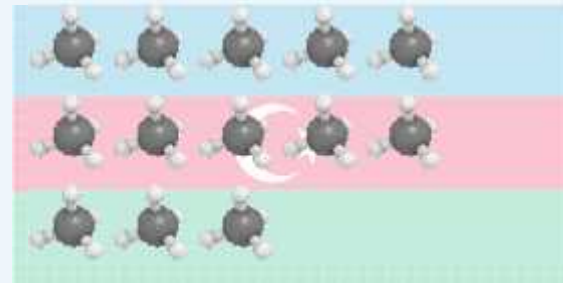
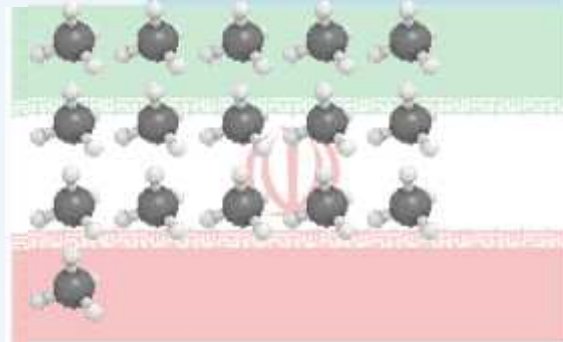
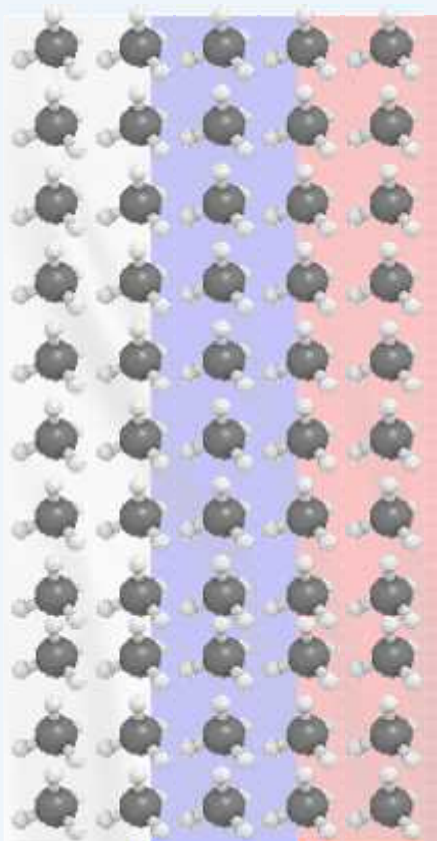
Kaynak: EPDK Doğalgaz Piyasası Sektör Raporu, 2015

Moleküllerin Kimlikleri - İtalya

Moleküllerin Kimlikleri - Türkiye

Ticaret Merkezi Olgunluk Sonuçları

Avrupa'da Kabul Edilen Bir Sonraki Büyük Bölgesel Ticaret Merkezi Olacak mıyız?

Bu Notlarla Muhtemelen Hayır

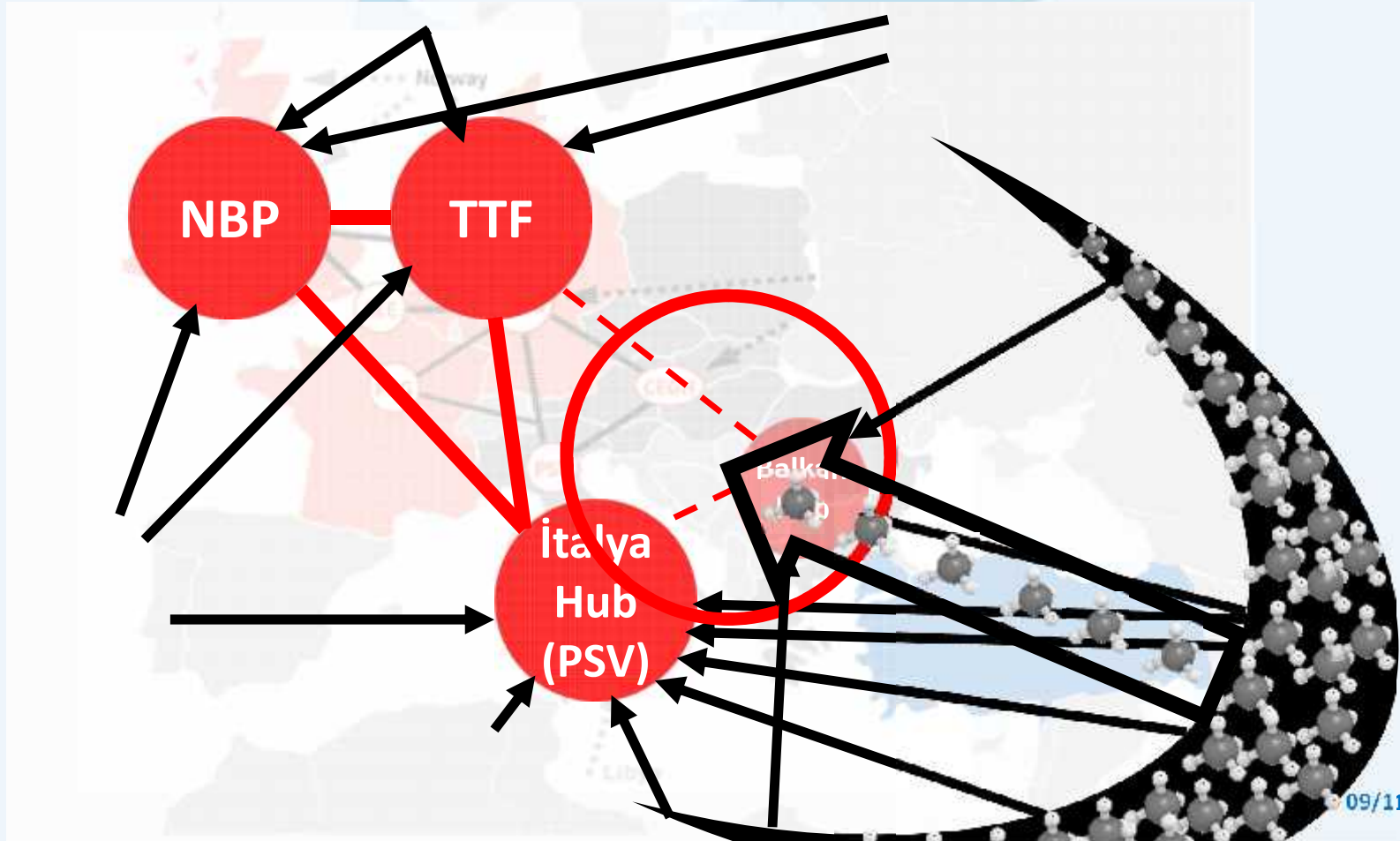
Önce inancımızı arttırıp, yöntemlerimizi değiştirip, notumuzu rakiplerimizle aynı seviyeye çıkartmalıyız. **Sonra**, Alıcı ve Satıcıları Türkiye'nin Semt Pazarına gelmesi için ikna etmeye çalışmamız gerekiyor

Yunanistan...

Ticaret Merkezi mi? Transit Merkez mi?

- 2010: Üçüncü taraf erişim
- 2013: Sanal ticaret noktası, dengeleme gazı piyasası
- 2016: AB piyasaları uyum, kapasite ihaleleri
- 2016: DEPA sanal nokta gaz ihalesi, gün içi piyasası dengeleme kuralları
- 2016: «Hub» vizyonu
- 2017: Dengeleme ve ticaret platformu devreye alma

Büyük Resim Ne Diyor? Üst Aklın Üstündeki Akıl...

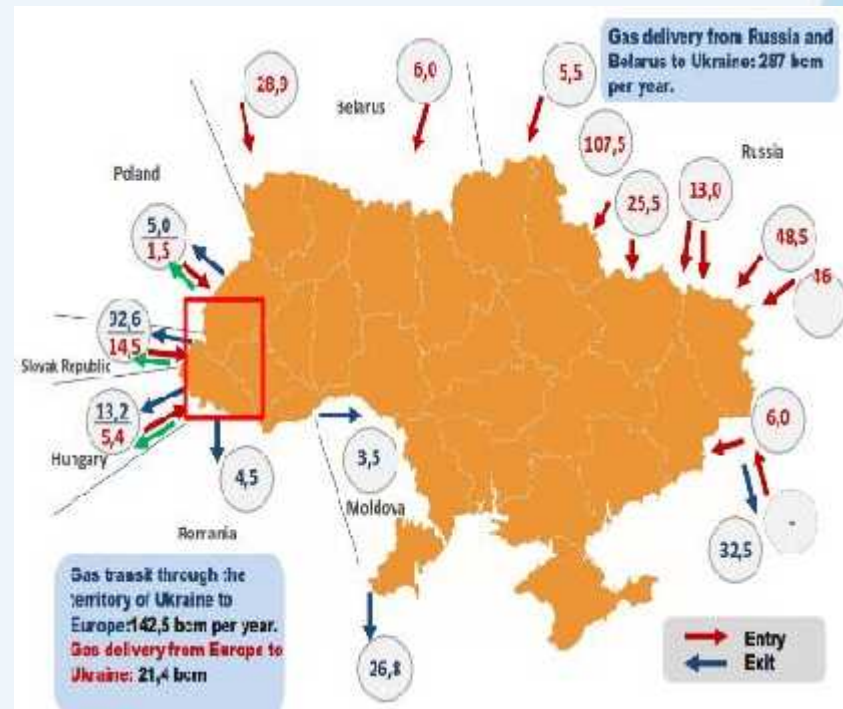

Ukrayna...

Transit Merkez mi? Ticaret Merkezi mi?

- 2015: AB'den fiziksel geri akış kapasitesi +%20
- 2015: AB Üçüncü Enerji Paketi birincil ve ikincil mevzuatlar
- 2015: Naftogaz Bağımsız Denetleme Kurulu denetimi. Ukrtransgaz özel şirketlere kapasite tahsisi
- 2016: Naftogaz'ın ayrıştırılması kararı
- 2017: Naftogaz'ın ayrıştırılması, tüm gaz tüketicileri için piyasa bazlı fiyat, günlük dengeleme gazı piyasası

Ukrayna...

Transit Merkez mi? Ticaret Merkezi mi?

342

дні

14 год : 21 хв : 44 сек

НЕ ІМПОРТУЄМО ГАЗ ІЗ РОСІЇ

342 gün, 14 saat, 21 dakika, 44 saniyedir Rusya'dan doğal gaz ithal etmiyoruz

vzuatlar
denetimi.

cileri için

Bundan Sonra... Bulmacanın Parçaları

1. Uluslararası ilişkiler çıkara dayalıdır.
2. Bölgemizdeki su savaşlarına kadar, yaşanan ve yaşanılacak tüm savaşların kaynağı doğalgaz olacak.
3. Doğumuzdaki üretici ve Batımızdaki pazar ülkeleri bizim transit/koridor ülke olmamızı istiyor ve buna göre faaliyetlerini sürdürüyorlar.
4. Türkiye'nin transit ülke olmayı kabul edip etmemesi önemli. Transit ülke olmak için bugüne kadar yaptıklarına devam etmesi, ticaret merkezi olmak için başka bir yol izlemesi gerekiyor.

Bundan Sonra (1)...

(1) Bu kısa liste aslında dün yapılması gerekenlerdi, ticaret merkezi vizyonu için bu adımlardan sonrasının düşünülmesi ve çalışılması gerekiyor

Bundan Sonra (1) ...

Topraklarımızda
her 1 cm boru
bizim olmalı.

Yeni Transit
geçişe izin
verilmemeli,
mevcutlara ye
giriş izni
verilmemeli.

Kısıtlar olmamalı.

thalat serbest
ırakılmalı, şebeke
nırı dışında
ngel kalmamalı,
ebekede de sınır
mamalı.

Özel sektör
kendini gerçek
liberal pazara
hazırlamalı.

(1) Bu kısa liste aslında dün yapılması gerekenlerdi, ticaret merkezi vizyonu için bu adımlardan sonrasının düşünülmesi ve çalışılması gerekiyor

Türk Akımı Transit Hat mı? Yoksa Türkiye'yi Ticaret Merkezi Yapma Projesi mi?

Söylenenler ve anlatılmak istenenler farklı olabilir, gerçekleri satır aralarında bulmak gerekiyor

GAZPROM: "RUS GAZI İSTEYEN AVRUPA ÜLKELERİ TÜRKİYE'YE BAŞVURSUN"

GAZ İSTEYEN TÜRKİYE'YE

Miller, Güney Avrupa ülkelerinin gaz talebinde bulunmaları halinde Türkiye'ye başvurmaları gerektiğini söyledi. Bu, **tam da bizim acıkça ifade ettiğimiz, ama birçok ülkenin kabul etmediği veya edemediği bir gerçeğin, enerji gücünü elinde bulunduran Rusya tarafından tasdik edilmesi anlamına geliyor.**

Bu yüzden tüm aktörler, enerji açısından Türkiye'nin bölgedeki konumunun vazgeçilmezliğini er geç kabul etmek zorunda kalacaklar.

linde Türk Akımı projesinde bir hat-
tın Avrupa'ya ulaştırılması söz konusu
olabilir. Gerekli garantilerin alınma-
sı halinde Türk Akımı **doğalgaz** boru
hattı projesini Avrupa'ya ulaştırmaya
hazırız" dedi.

İNŞASI 2019'DA BİTER

Geçen hafta Brüksel'de düzenle-
nen AB zirvesine de değinen Lavrov,
bu zirvenin sonucunda AB'nin, Rus-
ya ile ilişkilerinde kendi çıkarlarını gö-
zetken mantıklı bir politika geliştirmeyi
henüz başaramadığını görüldüğünü
savundu. Türk Akımı **doğalgaz** boru
hattı projesinde Türkiye'nin...

yebileceklerini bildirdi. Miller, Rusya
Devlet Başkanı Vladimir Putin ile gö-
rüşmesi sırasında, **Gazprom**'un Karade-
niz'de Türkiye ekonomi bölgesinde ara-
ma çalışmalarının yapılması için gerekli
izni aldıklarını söyledi.

BİRİ TÜRK, DİĞERİ AVRUPALI'YA

Miller, "Tüm bunlar iki boru hattı-
nın da 2019 yılına kadar inşa edileceği-
ni kesin olarak söylememizi sağlıyor. 15
milyar 750 milyon metreküp **doğalgaz**
kapasitesine sahip bir boru hattı Türk
piyasası, ikincisi ise Avrupalı tüketiciler
için. Ayrıca, Türkiye'nin...

**Bu proje Türkiye üze-
rinden Avrupalı ülkelere transit altya-
pının kurulmasını öngörüyor.**

Kritik Sorular

(Cevapları Görüldüğünden Daha Anlamlı Sorular)

Kritik Sorular ve Cevaplar

Soru 1 : Ticaret Merkezi Nedir?

Cevap : Semt Pazarı bir Ticaret Merkezidir. Pazarın kurulabilmesi için çok sayıda alıcı ve satıcının bir arada bulunması gerekir.

Soru 2 : Ticaret Merkezi Ne Değildir?

Cevap : Devletin ana oyuncu olduğu, Hükümetler Arası Anlaşmaların yapıldığı, transit hatların olduğu yer ticaret merkezi değildir.

Kritik Sorular ve Cevaplar

Soru 3 : Temin Güvenliği Olmayan Bir Yerde Ticaret Merkezi Kurulabilir mi?

Cevap : Hayır

Soru 4 : Temin Güvenliği Olması Ticaret Merkezi Olunmasını Sağlar mı?

Cevap : Hayır

Kritik Sorular ve Cevaplar

Soru 5 : Devletin Hakim Oyuncu Olup, Yatırımları Yapıp, Fiyatı Belirlediği Yerde Ticaret Merkezi Kurulabilir mi?

Cevap : Hayır

Soru 6 : Çok (gerçekten çok) Sayıda Özel Sektör Oyuncusunun Olmadığı (Likit Piyasa) Yerde Ticaret Merkezi Kurulabilir mi?

Cevap : Hayır

Kritik Sorular ve Cevaplar

Soru 7 : Türkiye'nin Transit / Köprü / Koridor / Kavşak veya Terminal Ülke Olabilmek için bugün yaptıklarından farklı bir şey yapmasına gerek var mı?

Cevap : Hayır

Soru 8 : Türkiye bugünkü faaliyetlerine ve stratejilerine (Business as usual) devam ederse Ticaret Merkezi olabilir mi?

Cevap : Hayır

Kritik Sorular ve Cevaplar

Soru 9 : Doğu Avrupa, Balkanlar, Kuzey Afrika, Akdeniz ve Hazar Havzasında Bir Doğal Gaz Ticaret Merkezi var mı?

Cevap : Hayır

Soru 10 : Doğu Avrupa, Balkanlar, Kuzey Afrika, Akdeniz ve Hazar Havzasında Bölgeye Hizmet Verecek 1 veya 2 Doğal Gaz Ticaret Merkezi Kurulacak mı?

Cevap : Evet

Kritik Sorular ve Cevaplar

Soru 11 : Dönüşen Doğal Gaz Piyasaları Çerçevesinde Doğu Avrupa, Balkanlar, Kuzey Afrika, Akdeniz ve Hazar Havzasında Bölgeye Hizmet Verecek Ticaret Merkezi Uzun Vadede Fiyat Belirleyici Olacak mı?

Cevap : Evet

Soru 12 : Türkiye Uzun Vadede Satın Alacağı Doğal Gazı Bu Ticaret Merkezinde Belirlenecek Fiyata Göre Almak Zorunda Kalacak mı?

Cevap : Evet

Kolay yol yok, kolay olsaydı bize ihtiyaç olmazdı, ya yapacağız ya da kaybedeceğiz.

Kaybetmek kolay yol, kazanmak için terlemek gerekiyor.

Terlemek için çalışmak, çalışmak için de oyunu doğru anlamak gerekiyor.

Yani oyunu anlayamazsak kazanamayacağız.

Aslan Gibi Görünen Aslan/ Aslan Gibi Yaşayan Aslan

G.Afrika Aslan Koruma Parkı, 2013

PETFORM

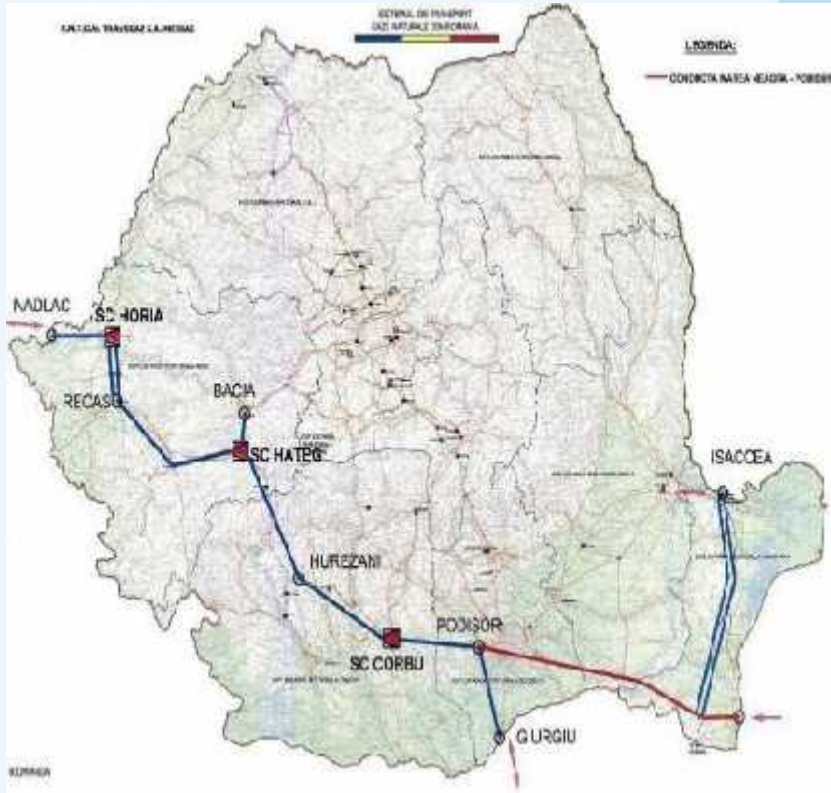
Semt Pazarı Bir Ticaret Merkezi'dir...

Mayıs 2020'ye
Kalan Süre

110.592.000

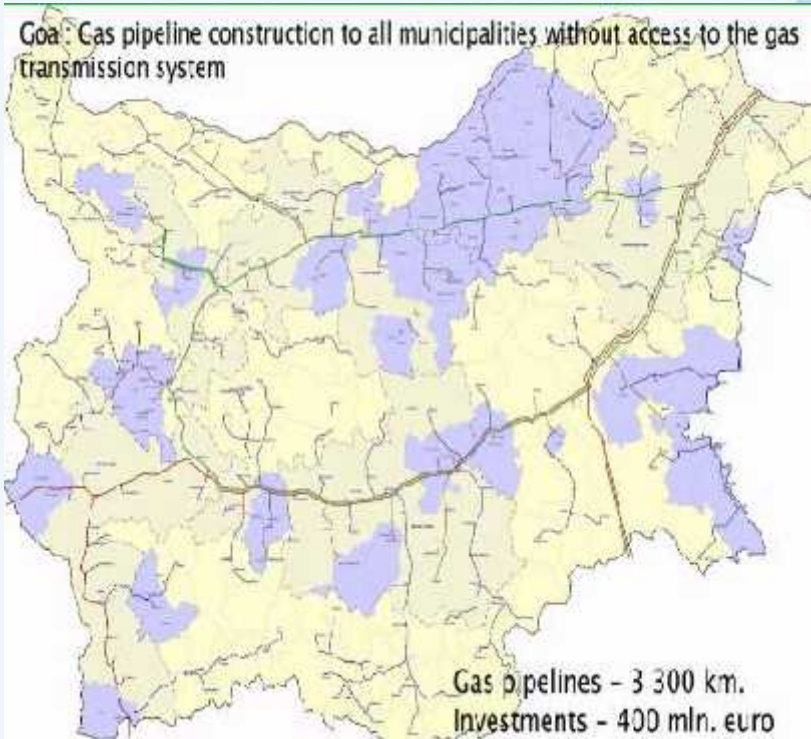

Romanya

- 2016 : Enerji stratejisi yayını
- 2016 : İletim sistemine özel sektör erişimi
- 2017 : Bulgaristan – Romanya enterkonnektörü
- 2018 : Tüm doğal gaz tüketicileri için piyasa bazlı
- 2020 : Bulgaristan – Romanya – Macaristan - Avusturya gaz iletim hattının tamamlanması
- 2020 : Karadeniz’de offshore

Bulgaristan

- **2015:** Bulgartransgaz tarafından hazırlanan gaz dağıtım merkezi konsepti, ENTSOG'nin 10 yıllık planına dahil edildi.
- **2016:** Bulgartransgaz taslak dengeleme gazı kurallarını oluşturacağını açıkladı.
- **2016:** Chiren yer altı depolama tesisi kapasitesinin 1 bcm'e çıkarılmasına karar verildi.
- **2018:** Yunanistan ile enterkonnektör gaz bağlantısı (ICGB) inşasının bitirilmesi hedefleniyor.